

χαλί

Πέμπτη, 29 Νοεμβρίου 2012

6:05 μμ

Σημασία:

Τάπησ χονδρό, υφαντό ύφασμα που τοποθετείται συνήθως στο δάπεδο. Από το τουρκικο halı (προφ. Χαλί)

Εγκυκλοπαιδικά:

παραφραση...
Τάπησ, ἐπιβόλαια, ἢ στρώματα. οὕτως Ἀριστοφάνης.
ἔτυμολογοῖ δὲ αὐτὸ Ὠρίων παρὰ τὸ θάλπω, θάλ-
πης· καὶ μεταθέσει τοῦ θ εἰς τ, καὶ ἀποβολῇ τοῦ λ,
τάπησ. ἢ δάπης καὶ τάπησ. ἢ παρὰ τὸ θάπτω, θάφης
καὶ τάπησ· ἢ πρὸς τὸ πατῶ, πάτης καὶ τάπησ.

Συνώνυμα

Στρῶμα

στρῶμα, ατος, τό, (από το αρχαιο ρημα στρώννυμι ἢ στόρνυμι) καθετί που απλώνεται ἢ τοποθετεῖται ἐπὶ του εδάφους προκειμένου κα καθίσουμε ἢ να ξαπλώσουμε ἐπάνω του: στρῶμα, κρεβάτι, κλίνη
ΦΡ: ἀσπάλαθοι δὲ τάπησιν ὁμοῖον στρῶμα θανόντι Θεόγνις.1193,

Συνώνυμα : καταπετάσματα, τραπεζομάνδηλα, καλύμματα , βῆλα, βηλόθυρα, βέλον, στρωμνή.
Φρ. Εφαγε το καταπέτασμα.

Ξενόγλωσσα

Λατινικά tapetum / tapete , lectisternium =στρωμα

Ιταλικά tapetto

Αγγλικά carpet, rugs

Γαλλικά tapis

Συνώνυμα

Συνώνυμα

Κουρελού = χαλί κατασκευασμένο από κουρελια, Αγγλ. Patchwork

Κιλίμι= από του τουρκικο kilim

Στρωσίδι, στρώμα, στρώση = ο,τι στρώνεται στο δάπεδο ή το κρεβάτι. Βλ. στρατα

Χράμι = χωριάτικο πολυχρωμο χαλι.

Ψάθα = χαλι από ψαθα, ευτελής στρώμα. ΦΡ : **Πέθανε στην ψάθα** (παμπτωχος και αβοήθητος).

Πεύκι = το Βυζαντινο **επεύχιον** μικρο χαλάκι για προσευχή (από το επι + ευχή, ευχομαι)

ΕΠΙΕΥΧΙΟΝ, Δ. Πεύκι, Σ. (tapis). Από τό Ευχή (prière), διά το έθος νά υποστρώνεται εις τους προσευχομένους γονυκλιτών. Σήμερον ονομάζομεν τους μικρούς μαλλίνους ψύλους Τάπητας ή Δάπηδας, έλλ. Τα Γλωσσάρια φέρουν, «Δάπιδας, τά επεύχια τά ψιλά, ού τά μαλλωτά ». Καί « Ταπησ, τάπητος, περιβόλαιον ή στρωμα, Επεύχιον ». Το έλεγαν και υπευχιον, κατά την φερομένην μαρτυρίαν ποιητού από τον Δ(ουκάγγιον).

Υπευκια κατέστρωσε πολλα εν τω εδάφει.

Και τοῦτο (Υπεύχιον) είναι το ορθοτερον επειδή στρόνεται υπό τον εύχόμενον.

ΚΟΡΑΗ -ΑΤΑΚΤΑ 131

Πβλ. Αροδαφνούσα

Τζαι βρίσκει την Αροδαφνούσιν στο γαίμαν τυλιμένην
τζαι βλέπει τζαι την ρήϊναν στα **πεύτζια** καθισμένην.
Αρπάσσει την Αροδαφνούσιν στα **πεύτζια** την καθίσκει
τζ' αρπάσσει τζαι την ρήϊναν στο γαίμαν την τυλίει.

Εικόνες:

1

Χράμι

2

Χαλί

3

Κιλίμι

Zohrab - KILIM - Azerbaijan

Φράσεις:

Κάτω απ'το χαλί

Για καποιο πραγμα που τηρουμε κρυφο αναλογο με το «ένα άσο στο μανίκι».

Το κόκκινο χαλί

Διαδρομος από κοκκινο χαλι για την υποδοχη επισημων προσώπων. ΦΡ **του έστρωσαν το κόκκινο χαλί** =τον υποδέχθηκαν με μεγάλη επισημότητα. Σήμερα δεν υπάρχει μαύρο χαλί υπαρχει όμως μαύρο χάλι.

Στην αρχαιοτητα τα πραγματα ηταν αλλοιως

*Σκλάβες τι αργείτε, αφού σας έχω δωσσει
Την προσταγή ν απλώσετε στο χωμα
χαλιά για να περάσει; Ενθυσ ας γίνει
ο δρόμος πορφυρόστρωτος κι η Δίκη
σ' ανέλπιστους θαλάμους ας φέρει*
ΑΙΣΧΥΛΟΥ -ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ 654.107

ΣΧΟΛΙΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ

Ευθυσ ας γίνει ο δρόμος πορφυρόστρωτος...

Υπήρχε έθιμο κατά τις θρησκευτικές τελετές να στρώνουν τους δρόμους με κόκκινα υφάσματα, για να περάσει το άγαλμα του θεού. Αυτή ήταν τιμή που δεν αποδιδόταν ποτέ σε θνητούς, γι αυτό και ο Αγαμέμνωνας δεν τη δέχεται.

Εθέσε το θέμα επι τάπητος

Ξεκίνησε το θέμα ή πρότεινε να συζητηθεί αμέσως.

Από την κατάθεση των σχετικών εγγράφων στο κέντρο της συσκέψεως.

Από την Γαλλική φράση του 16^{ου} αιώνα:mettre qqc. sur le tapis: « en débattre, en discuter » και την ελλ. Λέξη τάπης

Το ιπτάμενο χαλί του Αλαδίνου

Μαγικό χαλί που πετάει δίκην τζάμπο (χωρίς πιλότο και αεροσυνοδό)

Μείναμε ταπί

Από το γαλλικό tapis (πλήρες tapis vert, πρασινο χαλί) που εδώ είναι η **τσόχα του χαρτοπαιγνίου**. Καταντήσαμε να έχουμε μόνο την τσόχα μπροστά μας και καθόλου χρήματα ή μάρκες.

Τον αντιστοιχο Ιταλικο είναι **essere al verde** (ειμαι στο πρασινο) το οποιο θυμιζει εντονα το πρασινο της τσοχας του χαροπαιγνιου.

Altri sostengono che l'espressione sia nata nelle case da gioco. Il giocatore che ha perso tutte le sue fiches quando guarda il punto dove teneva il proprio gruzzoletto vede solo il tavolo da gioco, tradizionalmente verde.

[Περισσότερα](#)

Στρώσε τραπέζι

Συνώνυμα στρώσε το τραπεζομάντηλο (ή καταπετασμα). ΦΡ εφαγε το καταπέτασμα.

ΤΡΑΓ:
Στρωσε τους ταβλα να γευτουν
Κλινη να κοιμηθουνε
Παραδοσιακο Ριζιτικο - Μανα κι αν ερθουν οι φιλοι μας

Στρώθηκαν στο φαγοπότι

Οι Έλληνες, οι Ρωμαίοι και οι Ρωμιοί (Βυζαντινοί) έτρωγαν επι ανακλίντρων ([ακκούβιτα](#))
ΦΡ: «Ακκούβιτα στρωννύειν» 9257.174 σ.161

Στην ψάθα

Πχ. Ο [Πλαστήρας](#) γνώρισε μεγάλες δόξες και αξιώματα , αλλά, επειδή ήταν έντιμος, πέθανε στην **ψάθα**.

Συγγενικά

Το τιναχτηρι των χαλιων.

Οι κλασικες σκουπες δεν μπορουσαν στις μερες μας να βγαλουν τη σκονη από τα χαλια. Το χαλι κρεμιωταν στο μπαλκονι και χτυπιωταν με το τιναχτηρι των χαλιων. Αργοτερα οι ηλεκτρικες σκουπες τα καταφερναν μια χαρα., και τα χαλια καθαριζονται πλεον χωρις να μετακινηθουν. Ασε που και σκονη είναι τωρα λιγοτερη επειδη οι δρομοι είναι ασφαλτοστωμενοι. Ιδρυθηκαν και εργαστηρια καθαρισμου και φυλαξης ταπητων.Ετσι το τιναχτηρι μπηκε στο χρονοντουλαπο της ιστοριας.

Ποίηση

χαλί

Εστειλε διατα ο δυνατος Βεζρης απ την πολη
Κι υφαινουν αταιρο **χαλί** ραγιαδισσες κυραδες
Της ξακουστής Αγια-Σοφιάς θα το χαρουν οι θόλοι
Κι επανω του θα σκύψουνε προφητικοί χοτζάδες.
Ομηρος Μπεκές - Το χαλί

κουρελού

Θυμάμαι όταν ήμουνα μικρό παιδί ακόμα,
μια **κουρελού** πολύχρωμη εδιάλεξα για στρώμα.
Και κάτω απ' την αστροφεγγιά στις νύχτας τα θεμέλια
τα όνειρά μου έχτιζα, κι ας ήταν με κουρέλια.

Πέρασα μεσημέρια, βράδια,
πόνους, χαρές και χτυποκάρδια
παρέα με την κουρελού,
σήμερα δω κι αύριο αλλού.

Στίχοι: Ελένη Λιάκου Μουσική: Γρηγόρης Μπιθικιώτης

Τραγούδια

Στρώσε τους παραπέζουλα να θέσουν τ' αρματά τους
Μα να αν ερθουν οι φίλοι μας - Ριζιτικο

Στρωσε το στρωμα σου για δυό
Μ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Αναφορές

Στρατα

Από το λατινικό *stratum* ή *strata*

Αντιδάνειο από το ελληνικό στρώνυμμι ή στόρνυμι.

Πβλ. το αθανάτο επιγράμα του Σιμωνίδη : ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΡΟΜΑΧΟΥΝΤΕΣ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΜΑΡΑΘΩΝΙ
ΧΡΥΣΟΦΟΡΩΝ ΜΗΔΩΝ ΕΣΤΟΡΕΣΑΝ ΔΥΝΑΜΙΝ.

ΕΣΤΟΡΕΣΑΝ =Ξαπλωσαν κατω. Μτφ. Ενικησαν

Πβλ. φρ. Θα σε στρωσω = θα σε συμμορφωσω. (απειλή)

Stratum ή *strata*

Κλινοσκεπασμα

Κλινη, κρεβάτι

Σελλα

ΠΑΡ: *qui animum non potest, stratum cædit*. Δεν μπορεί το γαϊδαρο, δερνει το σαμαρι.

Λιθοστρωτο.

Εβραϊστι γαββαθά

Το στρατι ή στρατα, ΦΡ: Στρατα, Στρατούλα (ή περπατούρα) , στρατός = ο απλωμενος, ο απλωμενος
ογκος πολεμιστων στο πεδιο της μαχης, οι στρατιώτες.

ΠΟΙΗΣΗ

....

στά μάτια του πού τόν πλανᾶν

βάζει συχνά τὸ χέρι ἀντήλιο

καὶ τρώει καὶ τρώει τὴ **στράτα** τοῦ χωριοῦ,

δὲ φαίνεται κι οὐδὲ γρικιέται

καὶ μπαίνει μέσα στὴ σπηλιὰ

κι ἀποκοιμιέται...

Γιάννης Γρυπάρης - Ο πραγματευτής.

Επήραν ούλλον το **στρατίν**, ούλλον το μονοπάτιν,
το μονοπάτιν βκάλει τες στις ρήαινας τον πύρκον.

Αροδαφνού - Παραδοσιακό Κύπρου

Χάλι

Το **ΟΜΟΓΡΑΠΤΟΝ** και ουχι **ΟΜΟΗΧΟΝ** προερχεται από το τουρκικο **χαλ (hal)** που σημαίνει **κατασταση** (status))όχι αναγκαστικά «**κακη κατασταση**» . Η κακη κατασταση είναι **kara hal** (εξ ου και το επωνυμο Καραχάλιος) εμεις το λεμε το **μαυρο μας το χάλι** νομιζοντας ότι επιτεινουμε ενώ ουσιαστικα διευκρινιζουμε τι κατασταση εννοούμε.

Βιβλιογραφία

714 ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ -ΠΑΡΑΔΟΣΗ

6/6/2017

Copyright© 2017 by Aris Stougiannidis